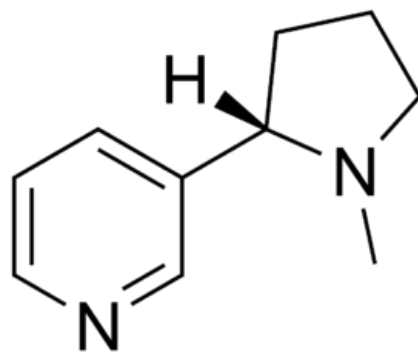

Nikotin

Nikotin je hlavní alkaloid obsažen v rostlinách tabáku. Obvykle je užíván jako droga v jeho přirozené formě (tabák). Nikotin je prudký **jed**, jeho letální dávky však nelze kouřením ani jinou formou konvenčního užívání dosáhnout. Navzdory své jedovatosti nezpůsobuje závažnější zdravotní problémy (ačkoliv způsobuje silnou závislost), ty způsobují především karcinogeny obsažené v tabákovém kouři. Závislost na nikotinu se označuje jako nikotinismus.

Chemie

Jedná se o pyridinový alkaloid o sumárním vzorci $C_{10}H_{14}N_2$. Nikotin je za normálních podmínek kapalný a bez zápachu. Jeho využití v medicíně je minimální, pro svou jedovatost se v minulosti využíval jako insekticid.

Chemická struktura nikotinu

Mechanismus působení a účinky

- Při kouření se vstřebává sliznicí dutiny ústní a dýchacího traktu. Snadno prochází membránami, včetně hematoencefalické.
- Působí jako **centrální gangliomimetikum**, tj. stimuluje sympatická i parasympatická ganglia.
- Váže se na nikotinové receptory (podtyp acetylcholinových receptorů).
- Působí jako stimulant CNS. Při užití obvyklé dávky má konzument pocit **lehké euforie, zvýšeného sebevědomí**.
- Nikotin také krátkodobě **zlepšuje paměť a soustředění**.

Užívání

Obvykle je nikotin užíván kouřením ve formě cigaret či doutníků. V syntetické podobě je užíván při **substituční léčbě** (ve formě náplastí, žvýkaček, či *elektronických cigaret*) závislosti na tabáku. Může být také užíván nasálně jako šňupací tabák, či perorálně jako žvýkací tabák.

Akutní intoxikace

- Výkyvy nálad, malátnost, poruchy spánku či nespavost, pocení, tachykardie, výjimečně zvracení až neurotické projevy (depersonalizace, derealizace)
- Většinou není život ohrožující – kouřením není možno dosáhnout letální dávky nikotinu
- Mohou se však objevit křeče až kóma se zástavou dechu

Závislost

- Vzniká relativně pomalu.
- Má psychickou a fyzickou složku.
- Ze začátku převládá **psychosociální závislost**.
- Při odvykání vhodná pomoc odborníka (kognitivně behaviorální psychoterapie).
- Při odnětí **abstinenční příznaky** (dysforie, zvýšená chuť k jídlu, nervozita, úzkost).

Ačkoliv jsou nikotinové preparáty a tabák zcela legální a volně prodejné, **způsobují silnou závislost**. Pokud není konzument schopen přestat užívat tabák kouřením, je vhodné doporučit substituci ve formě nikotinových náplastí, žvýkaček, či e-cigaret. Ačkoliv se nejedná o léčbu v pravém slova smyslu, při těchto formách užívání se snižuje riziko nádorových a kardiovaskulárních onemocnění. Prevence je nejúčinnější způsob snižování počtu uživatelů nikotinu v populaci.

Odkazy

Související články

- Abúzus návykových látek
- Nikotinismus

Externí odkazy

- Článek o nikotinu na české Wikipedii

Použitá literatura

- DÖRNER, Klaus a Jan LORENC. *Bláznit je lidské : učebnice psychiatrie a psychoterapie*. 1. vydání. Praha : Grada, 1999. 353 s. s. 158. ISBN 80-7169-628-5.
- PILAŘOVÁ, Lucie. Problematika závislosti na nikotinu. *Psychiatrie pro praxi*. 2003, vol. 5, s. 205-208,